

Ольга Демиденко

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
<https://orcid.org/0000-0002-0643-5510>
olga.demydenko80@gmail.com

Яна Чкаловець

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
<https://orcid.org/0009-0005-1603-0524>
yana.chkalovets@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ЛІНГВАЛЬНИХ МАРКЕРІВ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В АНГЛОМОВНІЙ ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Статтю присвячено дослідженню лексичних лінгвальних маркерів девіантної поведінки особистості в англійській художній літературі на прикладі роману Л. Шрайвер «We Need to Talk About Kevin». Актуальність роботи зумовлена зростанням суспільного інтересу до проявів девіантної поведінки, а також необхідністю глибшого розуміння мовленнєвих засобів, за допомогою яких така поведінка репрезентується в художньому тексті. Основною проблемою дослідження є визначення особливостей використання лексичних маркерів для відтворення девіантної поведінки персонажа та їхньої ролі у формуванні читацького сприйняття. Метою статті є визначення того, яким чином у мовленні персонажа Кевіна Качадуряна реалізуються прояви девіантної поведінки, а також встановлення особливостей використання лексичних лінгвальних маркерів у межах комунікативних стратегій і тактик. Для досягнення поставленої мети уточнено поняття девіантної поведінки, комунікативної стратегії, тактики та лінгвального маркера, а також здійснено їхню систематизацію на основі сучасних лінгвістичних і соціально-психологічних підходів. У результаті аналізу встановлено, що мовлення Кевіна репрезентує антисоціальний тип девіантної поведінки, який реалізується через стратегії агресії, маніпуляції та мовної девіації, а також іронії та провокації. Виявлено й кількісно проаналізовано 50 лексичних лінгвальних маркерів, серед яких домінують обценізки та сленг, а також емоційно забарвлена лексика, негативні епітети, метафори, неологізми й слова-паразити. Узагальнені результати свідчать, що саме ці типи лексичних маркерів відіграють ключову роль у художній репрезентації девіантної поведінки особистості Кевіна, забезпечуючи багатовимірне відтворення його внутрішніх установок, соціальної відчуженості та агресивного ставлення до батьків і навколишнього соціуму.

Ключові слова: художня література; девіантна поведінка; стратегія девіантної поведінки; тактика девіантної поведінки; лінгвальний маркер; мовна девіація.

1 ВСТУП

Постановка проблеми. Використання технологій, які дозволяють людям з усіх куточків світу обмінюватися інформацією про події зі свого життя як відкрито під час особистого спілкування, так і анонімно на тематичних форумах і сторінках соціальних мереж, зумовлює зростання зацікавленості сучасного суспільства у різноманітних проявах того, що відходить від поняття норми, а саме девіантної поведінки, особливо серед підлітків, які належать до однієї з вразливих соціальних груп.

Дізнатися про те, чим є девіантна поведінка та як вона може проявлятися у мовленні, суспільству може допомогти художня література, яка є одним із джерел пізнання невідомого

через точку зору вигаданого персонажа. Деякі читачі навіть можуть побачити в образах героїв відображення самих себе, зрозуміти причини власної поведінки і на прикладах усвідомити, що є або не є нормою. Отримані знання, своєю чергою, можуть сприяти не лише кращому розумінню самого себе, але й інших людей, а також появи питання: «Що я можу зробити, щоб запобігти цій девіантній поведінці?»

Однак, для того, щоб зображення особистості з девіантною поведінкою у художній літературі принесло користь для читача, виникає необхідність якісно репрезентувати прояви девіантної поведінки не тільки через міміку, жести та дії персонажа, але і через його мовлення. Це зазвичай відбувається з використанням лінгвальних маркерів девіантної поведінки. Таким чином, проблемою цього дослідження є особливості використання лексичних лінгвальних маркерів девіантної поведінки особистості в англійській художній літературі, а саме в романі Л. Шрайвер «We Need to Talk About Kevin».

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання девіації та девіантної поведінки особистості досліджувалося низкою іноземних та вітчизняних науковців, а саме: Е. Крайніков, Є. Прокопович, Ю. Землякова, С. Примаченко, Р. Андрусин, О. Христук, Е. Дюркгейм, Р. Мертон та Е. Фромм.

Е. Дюркгейм увів поняття девіації з соціологічної точки зору, за якою девіація (або злочинність) являється нормальною частиною будь-якою суспільства, оскільки саме завдяки проявам соціальної девіації відбувається формування поняття норми та прийнятих цінностей (Дюркгейм, 1982). Ідеї Е. Дюркгейма знайшли своє відображення в теорії Р. Мертона, який зазначав, що девіантна поведінка є результатом невідповідності між прагненнями особистості та ресурсами, які є соціально доступними, через що особи, які відчувають цю невідповідність, можуть вдаватися до різноманітних способів адаптації до умов соціального тиску, які загалом можна поділити на декілька типів:

1. Конформізм, представники якого інтегруються у соціум шляхом дотримання прийнятих норм і правил. Такий тип адаптації є домінуючим, а також не вважається девіантним, оскільки саме конформісти підтримують соціальну стабільність.
2. Інновацію, представники якого відкидають прийняті засоби досягнення культурних цілей і натомість використовують альтернативні, часто нелегітимні методи.
3. Ритуалізм, представники якого, на відміну від представників інновації, дотримуються прийнятих засобів досягнення цілей, але насправді не вірять у досяжність цих цілей.
4. Ретретизм, представники якого ізолюються від прийнятих норм і цінностей, а також відкидають будь-які культурні цілі.
5. Бунт, представники якого не лише ізолюються від прийнятих норм і цілей, але також мають на меті створити нові соціальні норми (Ельвелл, рік публікації відсутній).

На думку Е. Фромма, поняття девіації також можна представити як спосіб подолання екзистенційної тривоги від того, що особистість нездатна реалізувати власну свободу у «творчості та любові», що й спричиняє прояви девіантної поведінки (Фромм, 1994).

О. Христук розуміє девіантну поведінку як складну форму соціальної поведінки, яка виникає внаслідок деформації ціннісно-мотиваційної сфери, а також появи психологічних бар'єрів та духовних проблем, які відчуває особа з девіантною поведінкою (Христук, 2014). Цю думку доповнює Р. Андрусин, яка стверджує, що девіантна поведінка є результатом двох груп чинників. До першої належать зовнішні чинники, тобто умови фізичного середовища та соціальне оточення, а до другої – внутрішні чинники, тобто особистісні психологічні механізми, а також спадкові передумови (Андрусин, 2020, с. 5).

Група співавторів, яка складається з Е. Крайнікова, Є. Прокоповича, Ю. Землякової та С. Примаченка, визначає девіантну поведінку як «систему вчинків або окремі вчинки психічно здорової людини, які не відповідають або суперечать офіційно встановленим або фактично сформованим у даному суспільстві нормам і правилам [...], як результат несприятливого соціального розвитку та порушення соціалізації особистості» (Крайніков та ін., 2018, с. 27). Вони також наводять класифікацію типів девіантної поведінки за видами норм, які порушуються, та негативними наслідками такої поведінки, за якими вирізняють три типи:

1) антисоціальна; 2) асоціальна; 3) аутодеструктивна (Крайніков та ін., 2018, с. 27). За інформацією, наданою Українським психологічним ХАБом, антисоціальна поведінка характеризується порушенням соціальних норм, принципів і законів, а також прав інших людей, що може проявлятися в агресії, байдужості або ворожості до суспільства (Український психологічний ХАБ, 2024). Асоціальна поведінка характеризується виключенням особистості зі соціальної взаємодії, оскільки така поведінка не відповідає встановленим нормам (Бахновська, 2015, с. 11). Аутодеструктивна поведінка, своєю чергою, полягає у ненависних діях та вчинках, наслідком яких є завдання фізичної або психічної шкоди особистості, яка проявляє цю поведінку (Іваненко та ін., 2023, с. 322).

Мета статті полягає у дослідженні того, як авторка роману зобразила прояви девіантної поведінки особистості сина головної герої – Кевіна Качадуряна, а також визначити особливості використання лексичних лінгвальних маркерів для передачі девіантної поведінки такого типу.

Досягнення мети передбачає виконання наступних завдань:

- визначення поняття «девіантна поведінка особистості»;
- визначення поняття «стратегія» і «тактика» девіантної поведінки особистості;
- визначення поняття «лінгвальний маркер»;

– встановлення особливостей використання лексичних лінгвальних маркерів девіантної поведінки особистості в тексті роману.

2 МЕТОДИ

Загальними методами дослідження, використаними під час написання цієї статті стали:

1) метод суцільної вибірки лексичних лінгвальних маркерів із тексту матеріалу дослідження; 2) метод кількісних підрахунків; 3) метод аналізу та 4) метод синтезу, які використовувалися для дослідження понять девіантної поведінки, а також лінгвального маркера; 5) метод дедукції, який використовувався для аналізу ознак лінгвальних маркерів для визначення, які лексичні одиниці підпадають під поняття лінгвального маркера.

Лінгвістичними методами дослідження, використаними під час написання цієї статті стали: 1) описовий, метод використовувався для аналізу відібраних лексичних лінгвальних маркерів та визначення особливостей їхнього використання для реалізації комунікативних стратегій; 2) прийом стильового аналізу, який використовувався для визначення емоційно забарвлених лінгвальних маркерів.

3 РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Насамперед, на основі проаналізованих досліджень можемо підсумувати інформацію щодо визначення поняття девіантної поведінки. Таким чином, девіантна поведінка – це така поведінка, яка є частиною суспільної взаємодії, яка не відповідає соціально прийнятним нормам і виникає як унаслідок порушеного соціального розвитку, так і внаслідок впливу чинників навколишнього середовища та особистісних психологічних механізмів. Девіантну поведінку можна поділити на антисоціальну, асоціальну та аутодеструктивну, і з цього ми можемо визначити, що персонаж, девіантну поведінку якого зображено в матеріалі дослідження, проявляє ознаки саме антисоціальної девіації.

Для передачі девіантної поведінки у мовленні використовуються два важливі комунікативні засоби. Першим із них є комунікативна стратегія. У цьому дослідженні під поняттям «комунікативна стратегія» ми розумітимемо спосіб організації мовної поведінки, який ґрунтується на задумі та інтенціях комуніканта (Гарюнова та ін., 2022, с. 13). Комунікативні стратегії спрямовуються на перебудову картини світу, вплив на поведінку та реакції суб'єкта комунікації. Для аналізу лексичних лінгвальних маркерів девіантної поведінки вищезазначеного персонажа ми використовуватимемо такі види стратегій, як: 1) агресивна стратегія, спрямована на приниження суб'єкта комунікації; 2) маніпулятивна стратегія, спрямована на досягнення контролю над думками та реакціями суб'єкта; 3) стратегія мовної

девіації, спрямована на відхилення від соціально прийнятих норм і правил спілкування.

Не зважаючи на те, що комунікативні стратегії вже передбачають досягнення конкретних цілей під час спілкування, вони водночас являють собою лише загальний план комунікативної поведінки, який не може бути втілений без практичних кроків. Під такими кроками ми можемо розуміти комунікативні тактики. За визначенням А. Старкіної, комунікативні тактики є «мовленнєвими актами, лінійно сполученими в рамках жанрової взаємодії, за допомогою яких комунікант може вплинути на розвиток комунікації опираючись на комунікативну мету» (Старкіна, 2020, с. 57). У контексті аналізу лексичних лінгвальних маркерів ми розглядатимемо наступні тактики: 1) сарказм; 2) використання табуьованої лексики; 3) застосування прямих образ; 4) насмішка; 5) вираження прихованих натяків.

Так, як комунікативні стратегії виражаються через комунікативні тактики, задум комунікативних тактик виражається через мовні засоби. До таких засобів ми відносимо лінгвальні маркери, яким можна надати визначення з використанням трьох різних підходів. Перший підхід є ідентифікаційним, який ґрунтується на визначенні О. Селіванової, за яким маркери є «засобом вираження певної ознаки, сигналу, який виконує ідентифікаційну функцію в тексті чи мовленні» (Селіванова, 2006, с. 245). Інший підхід – соціолінгвістичний – ґрунтується на думці Ю. Табберта про те, що особистість маркується як девіантна на основі негативних асоціацій, які приписуються злочину та, відповідно, переносяться на правопорушників. Для такого маркування використовуються мовні конструкції (Табберт, 2013). Третій підхід полягає у прагматичному погляді на визначення маркерів, який запропонований Б. Фрейзером і визначає маркер як сигнал на наміри комуніканта. Такий сигнал більшою мірою виконує лише розрізняючу та розподільні функції, а не передає лексичне значення (Фрейзер, 1996). Зазначимо, що для нашого дослідження ми використовуватимемо ідентифікаційний підхід до визначення лінгвальних маркерів.

Для того, щоб відрізнити лінгвальний маркер від будь-якої іншої лексичної одиниці чи конструкції, слід звернути увагу на основні ознаки, притаманні маркерам:

- найчастіше лінгвальні маркери зустрічаються у репліках персонажів;
- можливість виражатися різними частинами мовами;
- можливість виражатися одиницями різних структурних рівнів мови;
- наявність емоційно-експресивного забарвлення;
- лінгвальні маркери містять вказівку на особливість у мовленні, яка може бути неочевидною на перший погляд, але її значення розкривається у контексті (Ярошик, 2020, с. 12).

неочевидною на перший погляд, але її значення розкривається у контексті (Ярошик, 2020, с. 12).

Не менш важливим є питання класифікації лінгвальних маркерів. Для нашого дослідження ми використовуватимемо класифікацію маркерів за їхніми типами, запропоновану Л. Білоконенко. Відповідно до цієї класифікації лінгвальні маркери поділяються на:

1. Фразеологічні маркери, які включають у себе сталі конструкції та фразеологізми на передачу стану, емоцій та поведінки особистості.

2. Морфологічні маркери, які передбачають таку зміну форми лексичної одиниці, яка б вплинула на реалізацію задуму.

3. Лексичні маркери, які мають найширші можливості реалізувати задум комуніканта.

4. Синтаксичні маркери, які включають у себе конструкції на рівні речення, як-от, повтори конструкцій та речень, окличні, риторичні речення тощо (Білоконенко, 2015).

Окресливши такі поняття, як «девіантна поведінка», «стратегії» і «тактики» девіантної поведінки, а також «лінгвальний маркер», можемо проаналізувати особливості використання лексичних лінгвальних маркерів девіантної поведінки особистості в англійській художній літературі на прикладі Кевіна Качадуряна з роману Л. Шрайвер «We Need to Talk About Kevin». Протягом усього роману Кевін проявляє антисоціальну поведінку, яка виражається в ігноруванні соціально прийнятих правил ввічливості, агресії по відношенню до навколишнього середовища та знаходить своє найяскравіше відображення у вбивстві одинадцятьох людей, включно з батьком і молодшою сестрою. Хоч наприкінці роману читачі і

не отримують конкретної відповіді на питання «Чому?», однак, з наявної інформації можемо зробити припущення, що на розвиток девіантної поведінки Кевіна могли вплинути як внутрішні, так і зовнішні чинники. Так, із самого народження Кевін був неспокійною дитиною, що пізніше перетворилося на повну апатію до навколишнього середовища, через що припускаємо, що він мав певні спадкові передумови до формування такого типу поведінки. До зовнішніх чинників можемо віднести те, що Кевін зростав у період, коли відбувалися часті масові шкільні вбивства: з усіх перелічених у романі випадків, вигаданою була лише історія Кевіна, – включно з відомою трагедією у школі «Колумбайн». Це також могло вплинути на його формування як девіантної особистості.

Як було визначено вище, у своєму мовленні Кевін найчастіше використовує стратегії агресії, мовної девіації та маніпуляції. Рідше зустрічаються провокація та іронія. З усього обсягу реплік Кевіна ми виокремили 32 репліки, в яких використовуються лексичні лінгвальні маркери, серед них: 1) емоційно забарвлена лексика (5); 2) обценізми (22); 3) сленг (9); 4) епітети з негативним та принизливим значенням (4); 5) метафори (4); 6) неологізми (2); 7) слова-паразити (4). Загальна кількість лексичних маркерів – 50.

Обценізми становлять найбільшу групу із використаних маркерів, що можна обумовити їхньою універсальністю. Так, завдяки лайці та табуйованим словам у репліках Кевіна реалізуються одразу декілька стратегій: мовна девіація та агресія. У цьому випадку мовна девіація полягає в тому, що табуйована лексика у репліках зустрічається доволі часто, особливо під час комунікації Кевіна за батьками, як зображено на наступних прикладах:

- *“Are you kidding? They **fuckin**g worship me, Mumsey.”*
- *“Tell you what, I’m **fuckin**g tired of telling that same **fuckin**g story.”*
- *“Next you can wheedle about whether there isn’t some cute little **cunt** in the front row that’s got me itchy.”*

Під час вираження агресивної стратегії обценізми часто використовуються для висловлення прямих образ по відношенню до учасника комунікації:

- *“Fact,” Kevin achieved a wheezy little laugh, “that **donkeyface** Ulanova wet herself.”*
- *“Why don’t you clean your face? It’s **poopy**.”*
- *“Could you **shut up**?” said Kevin.*

Другим за частотою вживаності тип лінгвальних маркерів є сленгові слова, які також відносять до табуйованої лексики і використовуються для передачі стратегії мовної девіації:

- *“There’s not a **juve** in this joint who hasn’t taken out fifty dickheads in his peer group before breakfast – in his head.”*
- *“I’m the only one **with the stones** to do it in real life.”*
- *“I don’t want to play Frisbee in the backyard or one more game of Monopoly with a sniveling, candy-ass, one-eyed **midget**.”*

До табуйованої лексики також можемо віднести епітети з принизливим і негативним значенням, які Кевін використовує для опису інших людей під час розмов. У першому прикладі такий епітет відноситься до слюру, який використовується для образи людей азійського походження:

- *“You took me to Asia for **chink** pussy? I could of booked one of those package holidays on the Web.”*
- *“This stuff takes planning. ‘Course they were thinking. Probably never thought harder in their whole **crummy** lives.”*

Агресивна стратегія у романі також передається шляхом застосування тактики сарказму. Найчастіше для досягнення цієї комунікативної мети Кевін використовує емоційно забарвлену лексику, яка, хоч і звучить невинно у звичайному контексті, набуває у його репліках негативного значення:

- *He’d slur that sure they kiss me **beddy-bye** every night.*
- *“You may be fooling the neighbors and the guards and Jesus and your gaga mother with these **goody goody** visits of yours, but you’re not fooling me.”*

Також, оскільки одними й тими самими тактиками можна передавати різні стратегії, Кевін використовує сарказм для передачі іронії та провокативної тактики, що можна побачити у наступних прикладах. У першому випадку, коли Кевін іронізує над дволикістю людей, яких сам навмисне підставив, для іронії вжито сленгове слово, а в другому, коли він робить спробу виправдати, чому самотійно з'їв цілу курку перед тим, як поїхати з матір'ю до ресторану, – емоційно забарвлена лексика:

- *“Ain't that a shame? Geez, and you think you know people.”*

- *“I was hungry.” A rare enough admission that it could only be a ruse. “You know – **growing boy?**”*

Рідше Кевін застосовує метафори. У його репліках вони використовуються для передачі тактики насмішки, особливо, коли розмова стосується його батька, який, згідно з критикою роману, уособлює в собі образ ідеальної Америки. У цьому випадку метафоричні набувають побутові американські речі:

- *“I should be so lucky we'd have a fight. No, it was all cheery chirpy, **hot dogs and Cheez Whiz.**”*

Іншим застосуванням метафор є передача насмішки над суспільством. Так, у своїх репліках Кевін насміхається над людьми, яких цікавлять історії про вбивць:

- *“Don't you think they'd have changed the channel by now if all I'd done is get an A in Geometry? **Bloodsuckers!** I do their dirty work for them!”*

Також у мовленні Кевіна можна простежити використання неологізмів, які він вигадує для передачі агресивної стратегії. На приклад можемо побачити, як він утворив новий прикметник для висловлення прямої образи по відношенню до сестри та перебудував прізвище батька, яке англійською звучить як «Plaskett» для насмішки:

- *“I don't want to play Frisbee in the backyard or one more game of Monopoly with a sniveling, **candy-ass, one-eyed midget.**”*

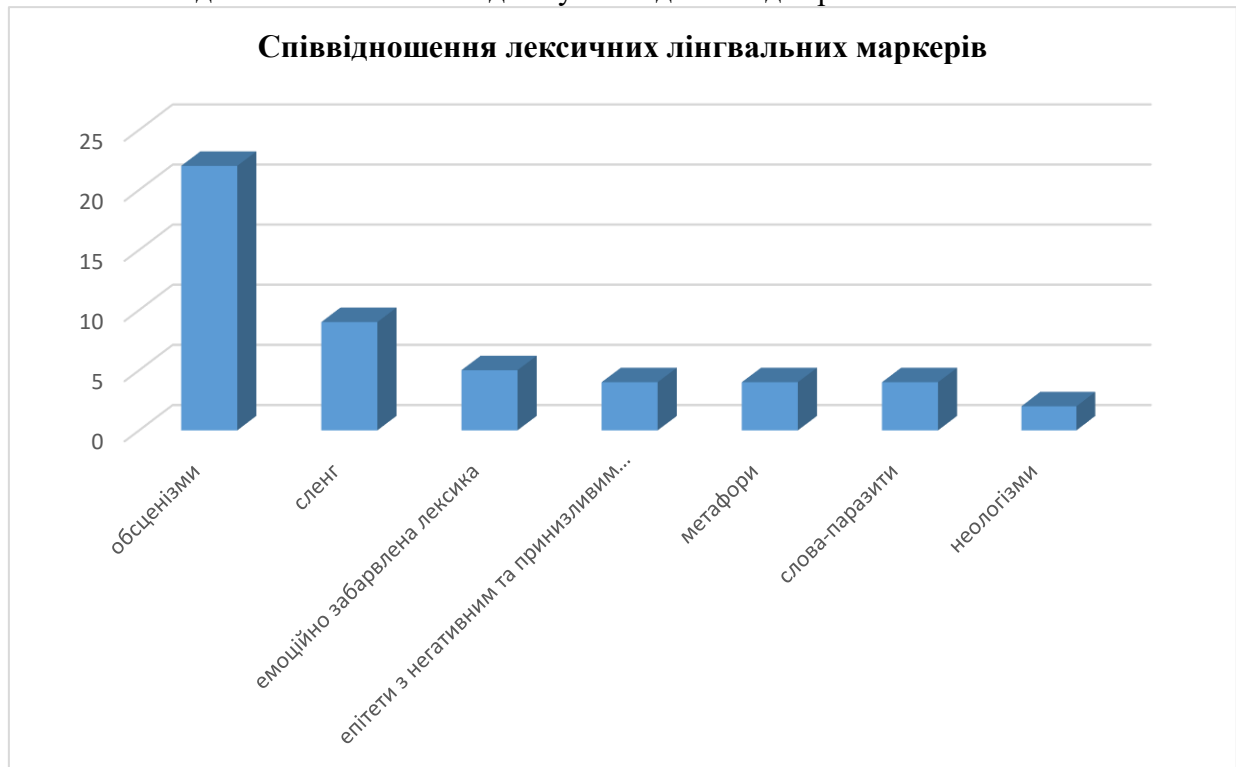
- *“**Mister Plastic?**” Kevin snorted. “I should be so lucky we'd have a fight...”*

І останнім типом лексичних маркерів є слова-паразити, які відсутні у буденному мовленні Кевіна. Однак, він надмірно використовує їх в одному з епізодів роману для реалізації маніпулятивної стратегії. Так, завдяки слову-паразиту «like» у поєднанні з синтактичними маркерами у вигляді незавершених речень йому вдалося залишити у репліках достатньо прихованих натяків і місць, у яких учасники комунікації могли самотійно і, здавалося, логічно додумати розвиток подій дня, коли, за словами Кевіна, його згвалтувала вчителька:

- *“She **like**, wears funny clothes and stuff. Not like a teacher. Tight jeans, and sometimes her blouse –” He twisted, and scratched an ankle with his foot. “**Like**, the buttons at the top, they're not... See, she gets all excited when she's directing a scene, and then... It's sort of embarrassing.”*

Проаналізувавши використані лексичні маркери, можемо представити кількісні результати частоти їхнього використання: 1) обценізви – 22 маркери; 2) сленг – 9 маркерів; 3) емоційно забарвлена лексика – 5 маркерів; 4) епітети з негативним та принизливим значенням – 4 маркери; 5) метафори – 4 маркери; 6) слова-паразити – 4 маркери; 7) неологізми – 2 маркери.

Наочне співвідношення можемо подати у вигляді такої діаграми:

4 ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, можемо підсумувати, що на прикладі роману Л. Шрайвер «We Need To Talk About Kevin» було визначено головні стратегії та тактики, які використовувалися для передачі девіантної поведінки Кевіна Качадуряна. Так, у романі можна простежити використання тактик сарказму, насмішки, вираження прихованих натяків, а також використання табуованої лексики та прямих образ. Ці тактики реалізовувалися у тексті шляхом використання низки лінгвальних маркерів, до яких, зокрема, належать лексичні лінгвальні маркери. У результаті нашого дослідження було встановлено, що для передачі стратегій агресії, провокації, маніпуляції, іронії та мовної девіації використовувалися обсценізми, емоційно забарвлена лексика, сленг, епітети з негативними і принизливими значеннями (в тому числі, слюри), слова-паразити, а також неологізми і метафори. Такий вибір лексичних лінгвальних маркерів можна пояснити тим, що однієї з ознак маркера є залежність від контексту, завдяки якому навіть звичайна метафора може набути негативного значення і використовуватися для насмішки.

Перспективи наших подальших досліджень можемо пов'язати з дослідженням особливостей використання інших типів лінгвальних маркерів девіантної поведінки особистості. Зокрема, під час досліджень буде доречно використовувати такі матеріали, в яких головні герої виявляють різні типи девіантних поведінок з метою доповнити вже наявні знання з теми реалізації девіантної поведінки особистості у художній літературі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Андрусишин Р. (2020). Девіантна поведінка людини, її причини та шляхи попередження. *Право і суспільство: Розбудова держави і права: питання теорії та конституційної практики*. (Т. 2), 3–7. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-1.1>
- Бахновська І. (2015). Асоціальна поведінка особи як суспільна проблема становлення надійної особистості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* (Т. 1.) Серія ПРАВО (Т. 30), 10–13.
- Білоконенко Л. (2015). *Українськомовний міжособистісний конфлікт* [монографія]. Інтерсервіс, 335 с.
- Гарюнова Ю., Єльнікова Н. (2022). Комунікативні стратегії в девіантній комунікації (на прикладі українськомовних медійних текстів на воєнну тематику). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського* (Т. 33, вип. 3), 12–16.

- Іваненко Б., Святенко О. (2023). Особливості детермінації та вияву аутодеструктивної поведінки особистості. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»* (Т. 30), 321–328.
- Крайніков Е., Прокопович Є., Землякова Ю., Примаченко С. (2018). Особливості вияву девіантної поведінки в підлітковому віці. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія* (2(9)/2018), 27–30. [https://doi.org/10.17721/BSP.2018.2\(9\).7](https://doi.org/10.17721/BSP.2018.2(9).7)
- Селіванова О. (2006). *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Довкілля-К, 716 с.
- Старкіна А. (2020). Маніпулятивний ефект гумору в англомовних публічних виступах та лінгвокультурні особливості його відтворення українською мовою [магістерська дисертація на здобуття ступеня магістра]. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 152 с.
- Український психологічний ХАБ. *Психологічна енциклопедія*. <https://www.psykholoh.com/post/%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D1%86%D0%B5>
- Христюк О. (2014). Психологія девіантної поведінки [навчально-методичний посібник]. *Львівський державний університет внутрішніх справ*, 192 с.
- Ярошик О. (2020). Лінгвістичні маркери відзеркалення психоемоційного стану головних героїв твору Люко Дашвар «ПоКров» [кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра] Національний університет «Острозька академія», 97 с.
- Durkheim É. (1982). *The rules of sociological method* / ed. S. Lukes ; transl. W. D. Halls. Free Press, 267 p.
- Elwell F. W. *Merton in his own words*. Rogers State University. <https://faculty.rsu.edu/users/f/felwell/www/presentations/MertonWords.html>
- Fraser B. (1996). Pragmatic markers. *Pragmatics* (Vol. 6, iss. 2.), 167–190.
- Fromm E. (1994). *Escape from freedom* / ed. H. Holt. *Open Road*, 204 p.
- Tabbert U. (2013). *Crime through a corpus: The linguistic construction of offenders, victims and crimes in the German and UK press* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Huddersfield, 242 p. <https://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/18078/1/utabbertfinalthesis.pdf>

REFERENCES

- Andrusyshyn R. (2020). Deviantna povedinka liudyny, yii prychny ta shliakhy poperedzhennia. [Deviant human behavior, its causes and ways of prevention] *Pravo i suspilstvo* [Law and Society]. *Rozbudova derzhavy i prava: pytannia teorii ta konstytutsiinoi praktyky* [State and Law Development: Issues of Theory and Constitutional Practice], 3–7. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-1.1> [in Ukrainian]
- Bakhnovska I. (2015). Asotsialna povedinka osoby yak suspilna problema stanovlennia nadiinoi osobystosti. [Asocial behavior of an individual as a social problem of forming a reliable personality]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University] (1), 10–13. [in Ukrainian]
- Bilokononko L. (2015). *Ukrainskomovnyi mizhosobystisnyi konflikt* [monohrafiia]. [Ukrainian-language interpersonal conflict: [monograph]]. Interservis, 335 p. [in Ukrainian]
- Durkheim É. (1982). *The rules of sociological method* / ed. S. Lukes ; transl. W. D. Halls. Free Press, 267 p.
- Elwell F. W. *Merton in his own words*. Rogers State University. <https://faculty.rsu.edu/users/f/felwell/www/presentations/MertonWords.html>
- Fraser B. (1996). Pragmatic markers. *Pragmatics* (Vol. 6, iss. 2.), 167–190.
- Fromm E. (1994). *Escape from freedom* / ed. H. Holt. *Open Road*, 204 p.
- Hariunova Yu., Yelnikova N. (2022). *Komunikatyvni stratehii v deviantnii komunikatsii (na prykladi ukrainskomovnykh mediinykh tekstiv na voienno tematiku)*. [Communicative strategies in deviant communication (on the example of Ukrainian-language media texts on military topics)]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho* [Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University] (33(3)), 12–16. [in Ukrainian]
- Ivanenko B., Sviatenko O. (2023). Osoblyvosti determinatsii ta vyjavu autodestruktyvnoi povedinky osobystosti. [Features of determination and manifestation of self-destructive behavior of an individual]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Graal nauky»* [International Scientific Journal “Graal of Science”] (30) 321–328. [in Ukrainian]
- Khrystuk O. (2014). *Psykhologhiia deviantnoi povedinky: navchalno-metodychnyi posibnyk*. [Psychology of deviant behavior: a teaching and methodological guide]. Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav [Lviv State University of Internal Affairs], 192 p. [in Ukrainian]
- Krainikov E., Prokopovych Ye., Zemliakova Yu., Prymachenko S. (2018). Osoblyvosti vyjavu deviantnoi povedinky v pidlitkovomu vitsi. [Features of the manifestation of deviant behavior in adolescence]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka* [Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv] (2(9)), 27–30. [https://doi.org/10.17721/BSP.2018.2\(9\).7](https://doi.org/10.17721/BSP.2018.2(9).7) [in Ukrainian]
- Selivanova O. (2006). *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia*. [Modern linguistics: a terminological encyclopedia]. Dovkillia-K, 716 p. [in Ukrainian]
- Starkina A. (2020). *Manipulyativnyi efekt humoru v anhlomovnykh publichnykh vystupakh ta linhvokulturni osoblyvosti yoho vidtvorennia ukrainskoiu movoiu* [Mahisterska dysertatsiia na zdobuttia stupenia mahistra] [The

- manipulative effect of humor in English-language public speeches and linguocultural features of its reproduction in Ukrainian] [Master's thesis for obtaining a Master's degree] Natsionalnyi tekhnichnyi universytet Ukrainy «Kyivskyi politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho» [National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"], 152 p. [in Ukrainian]
- Tabbert U. (2013). Crime through a corpus: The linguistic construction of offenders, victims and crimes in the German and UK press [Unpublished doctoral dissertation]. University of Huddersfield, 242 p. <https://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/18078/1/utabbertfinalthesis.pdf>
- Ukrainskyi psykholohichnyi KhAB. (n.d.). Psykholohichna entsyklopediia. [Psychological encyclopedia]. Ukrainskyi psykholohichnyi KhAB – Ukrainian Psychological HUB. <https://www.psykholoh.com/post/%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0-%D1%86%D0%B5> [in Ukrainian]
- Yaroshyk O. (2020). Linhvistychni markery viddzerkalennia psykhoemotsiinoho stanu holovnykh heroiv tvoriv Liuko Dashvar "PoKrov". [Kvalifikatsiina robota na zdobuttia osvitnoho stupenia mahistra] [Linguistic markers of reflecting the psycho-emotional state of the main characters of Liuko Dashvar's novel "PoKrov"] [Qualification thesis for obtaining a Master's degree]. Natsionalnyi universytet "Ostrozka akademiia" [National University "Ostroh Academy"], 97 p. [in Ukrainian]

Olha Demydenko, Yana Chkalovets. Features of the Use of the Lexical Linguistic Markers of Deviant Behavior of the Personality in English Fiction.

The article is devoted to the study of lexical linguistic markers of deviant behavior of an individual in English fiction, using L. Shriver's novel *We Need to Talk About Kevin* as the research material. The relevance of the study is determined by the growing public interest in manifestations of deviant behavior, as well as by the need for a deeper understanding of the linguistic means through which such behavior is represented in a literary text. The main problem of the research lies in identifying the specific features of the use of lexical markers for representing a character's deviant behavior and their role in shaping readers' perception. The aim of the article is to determine how manifestations of deviant behavior are realized in the speech of the character Kevin Khatchadourian, as well as to identify the peculiarities of the use of lexical linguistic markers within communicative strategies and tactics of deviant behavior. To achieve this aim, the concepts of deviant behavior, a communicative strategy, a tactic of deviant behavior, and a linguistic marker are clarified and systematized on the basis of modern linguistic and socio-psychological approaches. The analysis has shown that Kevin's speech represents an antisocial type of deviant behavior, which is realized through the strategies of deviant behavior of aggression, manipulation, and linguistic deviation, as well as irony and provocation. A total of 50 lexical linguistic markers have been identified and quantitatively analyzed, among which obscenities and slang are dominant, along with emotionally colored vocabulary, negative epithets, metaphors, neologisms, and filler words. The generalized results indicate that these types of lexical markers play a key role in the literary representation of Kevin's deviant behavior, ensuring a multidimensional portrayal of his inner attitudes, social alienation, and aggressive stance toward his parents and the surrounding social environment.

Keywords: fiction; deviant behavior; strategy of deviant behavior; tactic of deviant behavior; linguistic marker; linguistic deviation.

Received: December 19, 2025

Accepted: April 27, 2026